ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 18.5.2022 г.
COM(2022) 240 final

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

„План на ЕС за енергоспестяване“

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Енергоспестяването, т.е. намаляването на потреблението на енергия чрез ценови сигнали, мерки за енергийна ефективност или доброволни усилия, често се оказва най-евтиният, безопасен и чист начин да намалим зависимостта си от вноса на изкопаеми горива от Русия. Освен това ограниченото потребление на енергия спомага за сигурността на енергийните доставки, допринася за опростяването на изискванията по отношение на съхранението и поддържа прехода към чиста енергия.

Доброволното намаляване на ненужното потребление на енергия и ускорените мерки за енергийна ефективност ще доведат до по-малък недостиг на газ и нефт в случай на прекъсване на доставките от Русия. Ето защо това е от решаващо значение за стабилизирането на пазарите и предотвратяването на по-нататъшна нестабилност. В средносрочен до дългосрочен план икономиите на енергия ще допринесат за понижаване на цените на енергията и ще спомогнат за ефективно реагиране при внезапно покачване на цените и недостатъчни доставки.

Енергоспестяването води пряко до намаляване на сметките ни за енергия и подобряване на устойчивостта на икономиката ни. Високите цени на енергията от изкопаеми горива вече оказват отрицателно въздействие върху домакинствата и всички промишлени сектори, от услугите до производството и от селското стопанство до транспорта. Поради тях уязвимите домакинства в положение на енергийна бедност, микропредприятията и малките и средните предприятия, както и енергоемките индустрии са принудени да правят нелек избор и да се въздържат от потребление на енергия. Повишените цени на енергията също влияят върху относителната конкурентоспособност на предприятията, като са възможни верижни ефекти върху заетостта и доходите.

Миналата година, като част от пакета „Подготвени за цел 55“ и в изпълнение на ангажиментите по Европейския зелен пакт, Комисията предложи да бъде завишена целта за енергийна ефективност до края на текущото десетилетие. Макар че основната му цел е да се подкрепи декарбонизацията на икономиката на ЕС, предложението предполага и други съществени ползи, например повишаване на енергийната сигурност и ограничаване на емисиите на парникови газове, замърсяването на въздуха и изчерпването на природните ресурси.

Цялостното изпълнение на пакета „Подготвени за цел 55“ ще доведе до намаляване на потреблението на газ до 2030 г. с 30 %, което се равнява на 100 bcm. Надс една трета от това намаление ще се дължи на постигането на целта на ЕС за енергийна ефективност, посочена в предложението за преработване на Директивата за енергийна ефективност. Тази цел ще бъде постигната чрез изпълнението на съответните предложения за политики в областта на енергийната ефективност, като например самата преработена Директива за енергийна ефективност, преработената Директива относно енергийните характеристики на сградите (ДЕХС), законодателството в областта на екопроектирането и енергийното етикетиране, както и други инструменти на политиката, които оказват въздействие върху потреблението на енергия, например стандартите за емисиите на CO_2 за нови превозни средства, схемата на ЕС за търговия с емисии и предложената нова схема за търговия с емисии за сградите и автомобилния транспорт.

Изпълнението на тези политики ще доведе до структурно намаляване на потреблението на енергия. След нахлуването на Русия в Украйна следва

допълнително да се ускорят тези промени, за да се увеличи по-бързо устойчивостта и енергийната независимост на ЕС.

Същевременно благодарение на доброволния избор на потребителите е възможно да бъдат постигнати значителни икономии на енергия в сравнително кратки срокове. В най-новия доклад на Междуправителствения комитет по изменението на климата (МКИК)[1] се подчертава, че промените в начина ни на живот и поведението ни може да спомогнат значително за намаляване на потреблението на енергия. Като избираме да намалим температурата за отопление, да шофираме по-икономично и да преминем към по-често използване на обществен транспорт и активна мобилност, да ползваме домакинските уреди и климатичните инсталации по-ефективно и да изключваме осветлението, можем да постигнем значителни икономии в краткосрочен план[2].

Следователно в настоящия „План на ЕС за енергоспестяване“ се използва двустранен подход:

(1) постигане на незабавни икономии на енергия чрез доброволен избор на потребителите и

(2) ускоряване и укрепване на структурни мерки за енергийна ефективност в средносрочен и дългосрочен план.

Ще е необходимо и двата подхода да бъдат подкрепени с ефективна финансова рамка и управленска структура.

2. ПОСТИГАНЕ НА НЕЗАБАВНИ ИКОНОМИИ НА ЕНЕРГИЯ ЧРЕЗ ЛИЧЕН ИЗБОР

Предвид настоящото положение в геополитическо и пазарно отношение не можем да си позволим да чакаме, докато бъдат въведени важните структурни мерки за енергийна ефективност. От съществено значение е да се търсят възможности за незабавно намаляване на потреблението на енергия, докато трае настоящата криза. В краткосрочен план повечето от тези възможности ще бъдат свързани с доброволния избор на потребителите, като в някои случаи, ако бъде постигната промяна в навиците, е възможно ефектът да продължи и в средносрочен до дългосрочен план.

Действията следва да бъдат съсредоточени основно в областите, където може да се постигнат най-големи икономии в потреблението на газ и нефт. При отоплението

---

[1] МКИК, 2022 г.: Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change („Изменение на климата 2022 г.: смекчаване на последствията“). Принос на работна група III към Шестия доклад за оценка на Междуправителствения комитет по изменение на климата.

[2] Analysis of behaviour change due to electricity crisis: Japanese household electricity consumer behaviour since the earthquake („Анализ на промените в поведението вследствие на криза в електроснабдяването: потребителски навици на домакинствата в Япония спрямо електроенергията след земетресението“); Murakoshi и др., 2013 г. Can Rationing Affect Long Run Behavior? Evidence from Brazil („Възможно ли е режим на ограничения да повлияе върху навиците в дългосрочен план? Данни от Бразилия“); Costa, 2012 г. Вж. също Policies for energy conservation and sufficiency: Review of existing policies and recommendations for new and effective policies in OECD countries („Политики за енергоспестяване и енергийна независимост: преглед на съществуващите политики и препоръки за нови и ефективни политики в държавите от ОИСР“): Bertoldi, 2022 г. (https://doi.org/10.1016/j.enbuild.2022.112075)

най-важна роля играе природният газ, на който се падат около 42 % от енергията, използвана за отопление на помещения в сектора на услугите и сектора на домакинствата. На следващо място по значимост сред изкопаемите горива, използвани за отопление, е нефтът с дял от 14 %, а този на въглищата е около 3 %. В транспорта годишно се използват изкопаеми горива, които се равняват на 288 милиона тона нефтен еквивалент, или 93 % от енергийните потребности на транспортния сектор. Въздушният транспорт и корабоплаването са почти изцяло зависими от изкопаемите горива, докато делът на изкопаемите горива в автомобилния транспорт е 93 % от потреблението на енергия, а в железопътния транспорт — 23 %. Около 25 % от транспорта с леки пътнически автомобили се извършва в условията на градската мобилност.

Следователно секторите, които са от основно значение за постигането на значителни икономии в краткосрочен план, са отоплението в домакинствата и сектора на услугите, както и транспортът и мобилността, като промишлените отрасли също имат известен потенциал в краткосрочен план. Особено важни са действията за незабавно намаляване на потреблението на газ, тъй като всички икономии, които може да бъдат направени отрано, ще допринесат за запълване на запасите и следователно за намаляване на риска за доставките през зимния сезон. Същевременно е важно да се пести и електроенергия, тъй като при производството на електроенергия също се използват газ, нефт и въглища. Намаляването на потреблението на нефт вероятно ще бъде постигнато основно чрез ограничаване на използването на лични леки автомобили и въздушен транспорт, както и чрез по-ефективно шофиране при камионите.

С тези действия може да се понижат енергийните потребности, което може да спомогне за ограничаване на вноса на изкопаеми горива и предотвратяване на по-сериозен недостиг, като по този начин ще се избегне налагането на ограничителни мерки с всичките съответни икономически и социални последици.

Разбира се, вече се наблюдава промяна в резултат от настоящите високи пазарни цени, тъй като домакинствата и предприятията търсят начини да ограничат нарастването на сметките си за енергия. По различни причини обаче е възможно подобни обусловени от пазара икономии да се окажат недостатъчни. Възможно е участниците да не са запознати с най-добрите варианти за енергоспестяване. Може да е необходима координация за постигане на възможно най-добри резултати. Освен това не се гарантира непременно спазването на принципите за справедливост и солидарност: по-богатите потребители имат възможност да избират дали да коригират навиците си на потребление или не. Други потребители обаче, особено най-уязвимите, може да бъдат принудени да предприемат болезнени мерки. Не на последно място, не е задължително пазарните цени да доведат до подходящи действия от гледна точка на целите на плана REPowerEU.

Следователно възможните действия за подкрепа може да бъдат разделени на следните видове:

- **информационни действия** — с цел да се гарантира, че различните групи потребители на енергия разбират колко е важно да се намалят енергийните потребности и са наясно какви действия могат да предприемат, за да допринесат за това;

- **действия за насърчаване и подкрепа** — с цел да се подпомагат потребителите в усилията им да намалят потреблението на енергия, например чрез предлагане

на отстъпки при закупуване на уреди с възможно най-висока енергийна ефективност.

Основното предимство на промяната вследствие на този вид мерки е, че въздействието върху потреблението на енергия е незабавно, не се изискват предварителни инвестиции (или ако се изискват, те са много ниски) и е необходима само малка промяна в навиците, без никакво или почти никакво отражение върху благосъстоянието, тъй като тези действия ще бъдат предприети само от онези потребители, които желаят и имат възможност да направят такъв избор.

Тези мерки ще бъдат предимно доброволни и при тях ще се разчита на желанието на потребителите на енергия, както и на ефективното предоставяне на информация относно най-ефективните стъпки, които те могат да предприемат. Тъй като при газа и нефта основните видове употреба са относително ограничени (предимно за отопление при газа и за транспорт при нефта), информацията може да бъде сравнително добре целенасочена.

Предоставянето на целенасочена информация на гражданите е от решаващо значение, за да бъде техният избор основан на факти. Необходимо е да се предоставя точна информация в точния момент. Това е вероятно да доведе до малко на брой мерки, които са подкрепени от достъпна информация и са насочени към широк кръг от потребители.

Необходимо е тези действия да се предприемат от доверени органи, които познават добре местните обстоятелства и са в състояние да покрият широк кръг от населението в конкретни действия. Нерядко държавите членки знаят най-добре как да насърчават подобни мерки за спестяване на енергия в подходящия момент и в съответствие с местните условия. Основна роля играят местните органи, напр. чрез местните, регионалните и националните енергийни агенции, Споразумението на кметовете и мисията за 100 неутрални по отношение на климата и интелигентни градове.

Информационните действия може да бъдат подсилени като се включат в училищните програми умения за енергоспестяване и чрез насърчаване на придобиването на умения в секторите, които са от решаващо значение за постигането на амбициозните цели по плана REPowerEU.

Немалко държави членки вече са предприели действия, за да използват потенциала за постигане на икономии на енергия в краткосрочен план[3], но може да се направи повече в тази насока. В подкрепа на тези усилия Комисията и Международната агенция по енергетика (МАЕ), чрез съвместната си кампания ***„Да допринесем и ние“***, предоставят несложна информация относно някои основни стъпки, които физическите лица и дружествата могат да предприемат доброволно, когато имат възможност, за да допринесат за намаляването на вноса на енергия от Русия.

Освен това, за да подкрепи потребителите при избора на уреди с по-висока енергийна ефективност, Комисията стартира потребителския интерфейс на

[3] Правителството на Белгия например стартира кампанията J'ai un impact / ik heb impact, насочена към постигане на икономии на енергия в краткосрочен план с оглед на кризата в Украйна. Италия обяви решение за ограничаване на температурата за отопление и охлаждане в обществените сгради.

европейската продуктова база данни за енергийно етикетиране (EPREL)[4]. Понастоящем с цел повишаване на осведомеността Комисията работи и по информационна кампания за предоставяне на информация и материали, които да бъдат използвани от други органи. Освен това държавите членки следва да използват пълноценно наличните им възможности за насърчаване на енергийната ефективност, например чрез намалени ставки на ДДС за високоефективни отоплителни системи, като гарантират, че с ценообразуването на енергията се стимулира преходът към термопомпи, и като насърчават закупуването на уреди с по-висока енергийна ефективност. Държавите членки най-добре биха могли да определят кои мерки са най-ефективни и справедливи в контекста на специфичните им условия.

Възможно е да се отправят редица конкретни препоръки с незабавен ефект, а в приложението е представен списък с видовете мерки, включително примерния им прогнозен потенциал за постигане на икономии, като най-значимите от тях са обобщени в таблицата по-долу[5].

	Икономии на нефт (Mtoe)	Икономии на газ (bcm)
Мерки за спестяване на газ		
Икономии от намаляване на отоплението, изключване на отоплението в неизползвани помещения, блокиране на въздушни течения и др.	≈ 1,5	≈ 6
Предоставяне на информация относно поддържането на температурата на кондензационните котли под 60 градуса и насърчаване на хората да извършват проверки на котлите си.		≈ 3
Информация относно обслужването на котли, несложни мерки за изолация, изолиране срещу въздушни течения, инсталиране на термостатични радиаторни вентили и регулатори за отоплителни системи, както и насърчаване към действие.	≈ 0,3	≈ 1
Разглеждане на възможността за промяна на ценообразуването на енергията и за въвеждане на прогресивни тарифни структури и други решения за насърчаване на икономиите на енергия и прехода от газ към електроенергия.		≈ 1
Промишленост		
Насърчаване на енергийните одити и тяхното изпълнение с цел да се предотвратят топлинните загуби при високотемпературни процеси, като по този начин се подпомага отказването от енергията от изкопаеми горива		≈ 2
Мерки в транспорта		
Препоръка за намаляване на скоростта по автомагистралите	≈ 8	
Насърчаване на ходенето, колоезденето, използването на обществен транспорт и микромобилността в градските райони	≈ 5	
Насърчаване на железопътния транспорт	≈ 2	
Примерен потенциал	≈ ***16***	≈ ***13***

[4] За повече информация вж.: https://eprel.ec.europa.eu/screen/home

[5] Посочените прогнозни икономии на енергия се основават на различни източници и зависят от широк набор от фактори, включително доколко хората реагират на рекламни и информационни кампании и други стимули. Поради това те следва да се разглеждат единствено като примери за възможното относително въздействие на равнище ЕС. Освен това може да има припокриване между мерките по отношение на въздействието.

Според изчисленията на МАЕ тези видове мерки във връзка с газа в краткосрочен план може да доведат до **намаляване на (крайното) потребление на газ с 5 % (около 13 bcm**) за една година. Аналогично и в зависимост от държавата членка и общото търсене на транспортни услуги в нея, мерките може доведат до **намаляване на (крайното) потребление на нефт с 5 % (около 16 Mtoe)**, без да се засягат неотложните пътувания.

В подкрепа на тези усилия Комисията:

- ще разработи кампания в контекста на действията на ЕС в отговор на последиците от войната на Русия срещу Украйна и високите цени на енергията с цел повишаване на осведомеността и предоставяне на материали, които може да бъдат използвани от други органи;

- ще разпространява информация за кампанията „Да допринесем и ние“, включваща мерки за спестяване на енергия за физически лица, и ще работи с различни групи заинтересовани страни с оглед разширяване на обхвата на тези информационни мерки и постигане на възможно най-голямо въздействие;

- ще стартира потребителския интерфейс на европейската продуктова база данни за енергийно етикетиране (EPREL) в помощ на потребителите и възложителите при избора на уреди с по-висока енергийна ефективност.

3. УСКОРЯВАНЕ И УКРЕПВАНЕ НА СТРУКТУРНИ СРЕДНОСРОЧНИ И ДЪЛГОСРОЧНИ МЕРКИ ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ

Настоящите цели за енергийна ефективност на ЕС допринасят значително за постигане на неговите амбициозни цели в областта на климата. Целите „20–20–20“ и целите в областта на климата до 2030 г., заложени в Европейския закон за климата, са ясни примери за това, че благодарение на мерките за енергийна ефективност растежът върви успоредно с намаленото потребление на енергия и че тези мерки играят важна роля за постигането на целта за намаляване на парниковите газове. Както потвърждават някои научни изследвания[6], политиките за енергийна ефективност водят също до по-всеобхватни ползи, които може да имат различно парично изражение. Тук се включват аспекти като намаляването на енергийната бедност, подобряването на здравеопазването и благосъстоянието, повишаването на конкурентоспособността на предприятията и увеличаването на енергийната сигурност.

Държавите членки са създали необходимите рамки и институционални договорености за постигане на своите предишни и настоящи цели за енергийна ефективност. Благодарение на националните планове в областта на енергетиката и климата вече съществува управленска структура, с която да се гарантира, че тези амбиции са в съответствие с общите цели на ЕС. Понастоящем, за да се увеличи устойчивостта на ЕС, е необходимо спешно да се ускори темпът на повишаване на енергийната ефективност. Предвид повишените цени на енергията, в резултат на които се скъсява периодът на възвръщаемост на инвестициите в енергийна ефективност, е необходимо да се подновят усилията за премахване на

[6] Вж. например https://combi-project.eu/.

ограниченията при ликвидността и наличието на информация, които възпрепятстват тези печеливши инвестиции.

Благодарение на работата през последното десетилетие, за да бъдат положени тези допълнителни усилия, не са необходими нови структури или органи. Например всички държави членки разполагат с дългосрочни стратегии за саниране, големите предприятия са задължени да извършват енергийни одити на всеки четири години и са налице мерки за подходящо обучение и осигуряване на качеството. Възможно е обаче, за да се ускори темпът на повишаване на енергийната ефективност, да е необходимо да се укрепи съществуващото обезпечаване с ресурси, например за целите на предоставяне на консултации и информация, както и да се осигурят механизми, с които се дава възможност за повече частни инвестиции.

Действащите правила на ЕС в областта на екопроектирането и енергийното етикетиране доведоха до намаляване на годишното потребление на енергия за включените в обхвата им продукти с 10 %, като по този начин значително бяха ограничени потребностите от първична енергия в ЕС и бяха постигнати икономии на разходи за потребителите. С предложението на Комисията за регламент относно екопроектирането за устойчиви продукти[7] се разширява обхватът на рамката в областта на екопроектирането с оглед включването на възможно най-широк набор от продукти. Тъй като използваните в продуктите материали имат значителен енергиен отпечатък, тази нова рамка ще доведе до съществено увеличаване на икономиите на енергия чрез повишаване както на енергийната ефективност, така и на ефективното използване на материалите.

3.1. Предлагане на по-висока цел за енергийна ефективност на равнище ЕС

В предложението на Комисията за преработване на Директивата за енергийната ефективност (ДЕЕ) от юли 2021 г. е включена по-висока цел за енергийна ефективност от 9 % до 2030 г. (спрямо референтния сценарий за 2020 г.).

През 2021 г. Комисията също така предприе проучване на възможностите за икономии на енергия от мерки за енергийна ефективност, което показа, че през 2030 г. икономическият потенциал за икономии може да достигне 13 % от крайното потребление на енергия (752 Mtoe), при условие че ЕС увеличи финансирането и положи допълнителни усилия в областта на енергийната ефективност. Съгласно същото проучване[8] техническият потенциал за икономии на енергия може да достигне 19 % от крайното потребление на енергия (696 Mtoe).

След съобщението относно плана REPowerEU от 8 март при допълнителното моделиране на сценария от REPowerEU[9] със структурно по-високи цени на газа също се получава разходно ефективна цел за енергийна ефективност от 13 % през 2030 г.

3.2. Възможно засилване на мерките за енергийна ефективност

Предвид необходимостта от по-бързо постигане на независимост на Съюза от вноса на изкопаеми горива държавите членки следва да разгледат възможността за

[7] COM(2022) 142 final

[8] https://op.europa.eu/bg/publication-detail/-/publication/511bb328-f8b9-11eb-b520-01aa75ed71a1

[9] SWD(2022) 230 final.

ускорено изпълнение на съществуващите и прилагане на допълнителни мерки за енергийна ефективност. Всяка държава членка знае най-добре къде да съсредоточи усилията си, а освен това на равнище ЕС има области, в които е ясно, че един общ подход ще донесе допълнителни ползи.

В текущите процеси на съвместно вземане на решения по различни елементи от пакета „Подготвени за цел 55“ съзаконодателите може да укрепят регулаторната рамка в областта на енергийната ефективност в краткосрочен план, за да постигнат повече икономии на енергия в средносрочен и дългосрочен план в контекста на плана REPowerEU чрез различни мерки, включително:

- **поставяне на по-амбициозни цели по отношение на националните задължения в областта на икономиите на енергия;**

- въвеждане на **задължения, с които в основни сектори да се гарантира** повишаване на енергийната ефективност, преустановяване на субсидиите за технологии, свързани с изкопаеми горива, последователно насърчаване на технологиите за производство на енергия от възобновяеми източници и ускорено разработване на енергоспестяващи технологии и оборудване;

- по-строго **изпълнение на препоръките от енергийните одити**, за да се гарантира прилагането на разходно ефективни мерки и да се стимулират дружествата (по-специално МСП) и други субекти, като например публичните органи, които нямат задължение за енергийни одити, да извършват такива одити и да предприемат действия въз основа на резултатите от тях. Центровете за данни и използването на отпадна топлина също следва да бъдат разгледани в този контекст;

- **въвеждане на допълнителни минимални стандарти за енергийните характеристики на** сградите с цел да се стимулира санирането, включително на отоплителните (и охладителните) системи, като се определят достатъчно амбициозни срокове, и **очертаване на план за повишаване на класа на сградите с най-лоши характеристики** (от сертификати за енергийни характеристики от клас G най-малко до сертификати от клас D).

- **постепенно преустановяване на субсидирането от страна на държавите членки за работещи с изкопаеми горива котли в сгради** най-късно от 2025 г. (отбелязва се, че в повечето случаи тези стимули противоречат на член 7, параграф 2 от Регламента за енергийното етикетиране) и насърчаване на преориентирането на субсидиите към схеми за подпомагане на термопомпи;

- **засилване на националните изисквания в областта на енергетиката (и ресурсната ефективност) за нови сгради** чрез изисквания по отношение на отоплителните системи и въвеждане на стандарти за нулеви емисии до 2030 г. (за обществените сгради до 2027 г.);

- **затягане на националните изисквания за отоплителните системи на съществуващи сгради** при извършване на основни ремонти и подмяна на котли, както и свързване с ефективни районни отоплителни системи в гъсто населените райони. Тези мерки ще бъдат съчетани с определянето на по-строги ограничения във връзка с екопроектирането на отоплителните системи на равнище ЕС, като 2029 г. ще бъде крайният срок за пускане на пазара на „самостоятелни“ котли, работещи с изкопаеми горива, а паралелно с това ще се

преобразува скалата на енергийните етикети (до 2025/2026 г.), така че котлите и другите уреди, работещи с изкопаеми горива, да попаднат в най-ниските енергийни класове. С тези мерки във връзка с ДЕХС, екопроектирането и енергийното етикетиране ще се стимулира внедряването на термопомпите и ще се допринесе за постигането на целта за удвояване на темпа на инсталиране на термопомпи;

- **въвеждане на национални забрани за котли, работещи с изкопаеми горива, в съществуващи и нови сгради чрез налагане на изисквания за топлогенераторите в зависимост от емисиите на парникови газове или вида на използваното гориво.** Макар в отговор на настоящата правна несигурност с преработената ДЕХС да се въвежда ясно правно основание за такива национални забрани, в рамките на съществуващата законодателна рамка вече е възможно да се предприемат такива мерки, както са направили някои държави членки.

Освен това в средносрочен и дългосрочен план ще бъде **важно допълнително да се повиши енергийната ефективност в сектора на транспорта**, за да се намали потреблението на нефт, да се насърчи преходът към ефективни алтернативни възобновяеми енергийни източници и да се повиши енергийната ефективност в транспорта, например чрез:

- аеродинамично модернизиране на тежкотоварните превозни средства и съоръжения с цел включване на хладилни ремаркета; внедряване на по-дълги камиони с екологосъобразен дизайн, като например аеродинамични елементи на ремаркетата;

- включване на допълнителни изисквания за екопроектиране или на по-високи цели за енергийна ефективност за превозните средства и ремаркетата в предстоящото преразглеждане на стандартите за емисиите на CO_2 за нови тежкотоварни превозни средства, което се очаква през декември 2022 г.;

- стимулиране на внедряването на тежкотоварни превозни средства с нулеви емисии и увеличаване на потенциала за икономии на енергия при по-дългите и по-тежките камиони, които извършват трансгранични пътувания в Европейския съюз, при предстоящото преразглеждане на Директивата относно максимално допустимите маси и размери;

- насърчаване на използването на комбиниран транспорт, което води до икономии на енергия, при предстоящото преразглеждане на Директивата относно комбинирания транспорт.

С оглед на това Комисията:

- предлага да се завиши задължителната цел в Директивата за енергийната ефективност на 13 %;

- приканва Парламента и Съвета да разгледат, по време на текущите преговори, съответните горепосочени мерки, за да се даде възможност за допълнителни икономии и повишаване на енергийната ефективност в сградите чрез Директивата относно енергийните характеристики на сградите и Директивата за енергийната ефективност;

- приканва Парламента и Съвета да подкрепят амбициозните цели, включени в предложението на Комисията за регламент относно екопроектирането за устойчиви продукти[10]. Тяхното ускорено възприемане ще доведе до допълнителни икономии на енергия чрез подобряване на енергийната и ресурсната ефективност на широк набор от продукти;

- ще разгледа възможността за законодателна инициатива с цел увеличаване на дела на превозните средства с нулеви емисии в обществените и корпоративните автомобилни паркове над определен размер;

- ще предложи законодателен пакет за екологизиране на товарния транспорт.

Освен това Комисията призовава държавите членки към ускорено приемане на реформата на Регламента за единното европейско небе за модернизиране на управлението на въздушното движение в Европа и повишаване на ефективността на полетите, което ще доведе до значителни ползи под формата на намален разход на гориво.

4. ФИНАНСИРАНЕ

Що се отнася до финансирането за енергийна ефективност и саниране на сгради, добра отправна точка представляват инвестициите, заложени в националните планове за възстановяване и устойчивост, като по линия на Механизма за възстановяване и устойчивост за такива инвестиции са заделени над 67 милиарда евро. Основната част от финансовата подкрепа беше насочена към саниране на сгради (главно жилищни и обществени сгради), следвано от строителството на сгради с висока енергийна ефективност, докато финансирането в областта на енергийната ефективност за МСП, промишлеността и обществените сгради е по-рядко срещано. Дискусиите по плана REPowerEU, които се провеждат понастоящем с всички държави членки, представляват добра възможност за затвърждаване на плановете за възстановяване и устойчивост в тези области.

Чрез схемата на ЕС за търговия с емисии (СТЕ), включително Модернизационния фонд, предложената нова СТЕ за сградите и автомобилния транспорт, както и свързания с нея Социален фонд за климата, също се очаква да се осигурят общи постъпления най-малко в подобен размер, които ще бъдат използвани главно за инвестиции в енергийна ефективност. Освен това в рамките на настоящата многогодишна финансова рамка чрез фондовете по линия на политиката на сближаване (ЕФРР, Кохезионния фонд и Фонда за справедлив преход) ще се осигури значителна подкрепа за постигане на енергийна ефективност и устойчив транспорт. По-специално по **програмата InvestEU** ще се набира частно финансиране в подкрепа на широк набор от инвестиции за енергийна ефективност чрез споделяне на рисковете с партньори по изпълнението, включително групата на Европейската инвестиционна банка. По линия на общата селскостопанска политика, „Хоризонт Европа“ и програмата LIFE също се предоставя подкрепа за инвестиции в енергийна ефективност. Общата сума на финансовите ресурси, разпределени за разходи във връзка с климата в рамките на тези инструменти на равнище ЕС, възлиза на 626 милиарда евро в МФР за периода 2021—2027 г. и NextGenerationEU (макар тези ресурси да са насочени към няколко области на политиката извън енергийната ефективност).

[10] COM(2022) 142 final.

Мерките, за които се използват държавни помощи, са предмет на правилата за държавните помощи. Насоките във връзка с държавните помощи в областта на климата, енергетиката и околната среда осигуряват предостатъчно възможности за подкрепа на проекти в областта на енергийната ефективност. Макар публичното финансиране за енергийна ефективност на равнище ЕС и на национално, регионално и местно равнище да е значително, само по себе си то няма да бъде достатъчно, за да се покрият нуждите от инвестиции в енергийна ефективност, поради което за постигането на тези цели е от съществено значение да бъдат увеличени частните инвестиции. Нужно е допълнително финансиране за необходимото повишаване на квалификацията на работниците и тяхното преквалифициране в отговор на недостига на квалифицирана работна ръка за изпълнение на много от планираните мерки, включително, но не само, тези по инсталиране на енергоспестяващи инструменти, уреди с висока енергийна ефективност или системи за производство на електроенергия от възобновяеми енергийни източници, както и за мерките в областта на строителството и саниране.

От една страна, това означава, че е необходимо публичната финансова подкрепа посредством финансови инструменти и схеми за иновативно финансиране да се използва по възможно най-рентабилния начин. За тази цел Комисията ще продължи да насърчава техническата помощ за инвестициите в енергийна ефективност, както и възприемането на схеми за иновативно финансиране в областта на енергийната ефективност (например финансиране чрез сметката за комуналните услуги или чрез данъчното облагане, договори за енергоспестяване с гарантиран резултат и модели, основани на резултатите) и на финансови продукти (например ипотечни кредити за енергийна ефективност, зелени заеми и схеми за финансиране на придобиването на автомобилни паркове с нулеви емисии).

Предвид важността на разработването на схеми за финансиране в областта на енергийната ефективност чрез комбиниране на финансови инструменти и безвъзмездни средства Комисията, с подкрепата на Европейската инвестиционна банка, предоставя модел[11] с оглед на подпомагането на държавите членки при разработването на финансови инструменти за енергийна ефективност и ускореното внедряване на тези схеми във фондовете по линия на политиката на сближаване.

От друга страна, е от основно значение да се засили сътрудничеството с финансовите институции в областта на инвестициите за енергийна ефективност и да се насърчи активното им участие в работата за постигане на целите по REPowerEU и на Европейския зелен пакт. В тази връзка Комисията, в сътрудничество с държавите членки, продължава да затвърждава успешната работа на Групата на финансовите институции за енергийна ефективност, например с оглед превръщането ѝ в Европейска коалиция на високо равнище за финансиране в областта на енергийната ефективност с участието на финансовия сектор. Освен това Комисията ще проучи допълнителни начини за стимулиране на по-нататъшни частни инвестиции, например чрез стандарти за ипотечните портфейли или схеми за заплащане според резултатите.

С оглед на необходимостта от увеличаване на частното финансиране в областта на енергийната ефективност Комисията:

[11] https://www.fi-compass.eu/resources/factsheets-and-brochures/model-for-a-financial-instrument-with-a-grant-component

- ще създаде, в сътрудничество с държавите членки, Европейска коалиция за финансиране в областта на енергийната ефективност на високо равнище с участието на финансовия сектор въз основа на успешната работа на Групата на финансовите институции за енергийна ефективност;

- ще проучи възможни допълнителни мерки за стимулиране на по-нататъшни частни инвестиции, например чрез стандарти за ипотечния портфейл или схеми за заплащане според резултатите.

5. УПРАВЛЕНИЕ И ПАРТНЬОРСТВА

Държавите членки, както и техните регионални и местни органи и организации, могат най-добре да осъществят диалог с гражданите и предприятията в ЕС, за да ги насърчат да предприемат мерки за спестяване на енергия или да инвестират в мерки за енергийна ефективност. В допълнение към тези усилия Комисията ще набелязва и споделя експертен опит по отношение на най-ефективните действия сред държавите членки, когато това е възможно — чрез съществуващите структури, например съгласуваните действия по ЕФД и ДЕХС, местни инициативи и др. В рамките на Инструмента за техническа подкрепа Комисията подпомага държавите членки да определят реформи и инвестиции за постепенно преустановяване на вноса на изкопаеми горива от Русия, включително за ускоряване и засилване на мерките за енергийна ефективност. Комисията е решена да си сътрудничи с всички съответни участници на национално, регионално и местно равнище, за да осигури максимална подкрепа и обмен на информация.

Големите и малките градове, където живее три четвърти от населението на ЕС, имат най-голям потенциал, що се отнася до подкрепата за спешни мерки за спестяване на енергия. Освен това те разполагат с подробна информация за лицата, които за засегнати от енергийна бедност или са изложени на риск от нея, и са в контакт с тях. В този контекст Споразумението на кметовете и мисията за 100 неутрални по отношение на климата и интелигентни градове представляват основни партньорства за осъществяване на действия. За да се гарантира, че всички потребители могат да дадат своя принос, е важно да се укрепят съществуващите мрежи от местни и регионални власти, както и мрежите от експерти и заинтересовани страни, работещи на тези равнища. На международно равнище по линия на глобалното Споразумение на кметовете вече съществува установен канал за връзка с 11 000 града, включително градове в Украйна, които може да бъдат включени в подобни действия след конфликта.

Тъй като в различните стопански сектори трябва да се предприемат мерки по отношение на специфични аспекти, Комисията възнамерява да проучи възможността да се създадат конкретни партньорства в областта на енергоспестяването с подходящи заинтересовани страни в съответните сектори (напр. транспорт, промишленост, хранително-вкусова промишленост, ИКТ, в това число центровете за данни, водоснабдяване и енергетика). Други съществуващи инициативи, например инициативата „Чиста енергия за островите в ЕС“ и „Въглищни региони в преход“, може да бъдат използвани, за да се осигури рамка за домакинствата, предприятията и сектора на услугите.

В тези извънредни обстоятелства са необходими задълбочени познания на местно равнище и съобразена със специфичните особености практическа подкрепа, за да се предоставя информация на хората относно най-добрите начини да се комбинира използването на възобновяема енергия с мерки за енергийна ефективност или възможностите за присъединяване към дадена общност за възобновяема енергия.

Трябва да се гарантира, че всички граждани разполагат с необходимата информация, за да вземат решения. Дори при спешните действия е задължително да се спазват принципите на приобщаване, равенство и недискриминация.

С оглед на това Комисията:

- ще продължи да обединява усилията на съответните заинтересовани страни, включително партньорства в областта на енергоспестяването, организации на потребителите, партньорства и съюзи в областта на уменията, Комитета на регионите, местни и регионални мрежи, както и централните органи на държавите членки, с оглед да се даде възможност за обмен на най-добри практики по отношение на мерките за спестяване на енергия във всички области и за проследяване на въздействието на тези мерки до следващата зима;

- ще продължи да предоставя специализирана техническа помощ в областта на енергийната ефективност, например чрез Инструмента за техническа подкрепа, политиката на сближаване и Европейската програма за подпомагане в областта на енергетиката на местно равнище, като по този начин ще подпомага органите и заинтересованите страни при отстраняването на пречките пред внедряването на програмите за енергийна ефективност;

- ще призове държавите членки да докладват до 1 юли за действията, които са предприели за намаляване на потреблението в краткосрочен план. Освен това те ще бъдат приканени да посочат какви по-нататъшни действия предвиждат и какво е тяхното очаквано въздействие, включително по отношение на отпадната топлина от центровете за данни и от промишлеността.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Енергийната ефективност е основен елемент на Европейския зелен пакт и на стратегията на Съюза за постигане на декарбонизирана икономика до 2050 г. по разходно ефективен начин. Предвид настоящите високи цени на енергията и войната в Украйна отново се откроi необходимостта от енергоспестяване, за да може Европейският съюз да си гарантира независимост от вноса на руски изкопаеми горива възможно най-скоро.

Както е посочено в настоящия план, за тази цел са необходими както структурни мерки за енергийна ефективност в средносрочен и дългосрочен план, така и промени с незабавно действие. Ще са необходими подходящи ценови сигнали, интелигентно използване на оскъдното публично финансиране и по-големи частни инвестиции, както и допълнителна подкрепа и съпътстващи политики за конкретни действия на място. Освен това, за да се гарантира засилена ангажираност и ускорено внедряване на необходимите мерки за спестяване на енергия, ще е необходимо по-активно включване на гражданите, местните и регионалните органи и участниците.

Чрез изпълнението на препоръките и действията, изложени в настоящото съобщение „План на ЕС за енергоспестяване“, ще се създадат условия, които да позволят на всички да пестят енергия и по този начин да допринесат за енергийната независимост на Европа.

Неизчерпателен набор от мерки за незабавно постигане на икономии на енергия

В таблицата по-долу е представен неизчерпателен списък с целеви мерки, чрез които може да се постигнат значителни икономии на енергия в краткосрочен план (за период от една година). Посочените прогнозни икономии на енергия зависят от широк набор от фактори, включително доколко хората реагират на рекламни и информационни кампании и други стимули. Поради това те следва да се разглеждат единствено като примери за възможното въздействие на равнище ЕС.

Освен това може да има припокриване между мерките по отношение на въздействието. Например едни и същи икономии на енергия може да бъдат постигнати чрез информационни кампании или чрез ускорено въвеждане на сертификати за енергийни характеристики и проверки на енергийните характеристики. Поради това не е възможно да се изчисли сумата на оценените въздействия, за да се получи обща стойност на икономиите на енергия.

Възможни мерки	***Описание на мерките***	***Очаквани въздействия за една година (Mtoe)***
Хоризонтални енергийни услуги и мерки за финансиране		
Информационна кампания относно многократните загуби на енергия в домакинствата и малките предприятия	Целенасочена информационна кампания, с която се насърчават гражданите да намаляват температурата на отоплението и на котлите, да избягват потреблението в пиковите часове, да затварят вратите, да изключват отоплението в неизползваните помещения, да изключват осветлението, да блокират въздушните течения и да намалят потреблението на енергия в магазините за продажба на дребно. Тук следва да се включат и консултантски услуги, като например обслужване на едно гише или комплекти за енергийна ефективност за гражданите и МСП.	11 Mtoe
Сертифициране и поддръжка	Безплатни консултации, инспекции, енергийни одити и сертификати за енергийни характеристики за повишаване на осведомеността и предоставяне на препоръки относно икономиите на енергия, както и проверки на място на отоплителни системи и ускорена поддръжка с цел намаляване на загубите.	3,5 Mtoe
Промяна на ценообразуването на енергията с цел насърчаване на по-	Премахване на преференциалното третиране на изкопаемите горива и на единните ставки за енергия. Въвеждане на прогресивни тарифи и други решения с оглед	2,4 Mtoe

ниско потребление на енергия и горива	насърчаване на икономиите и на прехода от газ към електроенергия	
Насърчаване на закупуването на уреди с по-висока енергийна ефективност	Предоставяне на информация и стимули от страна на държавите членки. Предоставяне на лесно достъпна съпоставима информация чрез потребителския интерфейс на EPREL.	
Въвеждане на практики за иновативно финансиране и допълнителна подкрепа за дружествата за предоставяне на енергийни услуги	С помощта на ускорени схеми за иновативно финансиране и финансови продукти може да се подпомогне засиленото внедряване на мерки за енергийна ефективност и да се генерират икономии на енергия в краткосрочен план (схеми за финансиране чрез сметката за комуналните услуги или чрез данъчното облагане, ипотечни кредити за енергийна ефективност, финансиране за дружествата за предоставяне на енергийни услуги).	0,7 Mtoe
Практики за по-интелигентно регулиране в абонатните станции на районните отоплителни системи	Въвеждане на интелигентно регулиране и мониторинг в централизираните абонатни станции на районните отоплителни системи, които не разполагат с оборудване за контролиране и предотвратяване на колебанията в температурата на подаване и повишения дебит на гореща вода към радиаторите	2,5 Mtoe
Сгради		
Използване на отопление и климатизация в сгради	В много случаи е възможно да се коригират настройките по подразбиране на кондензационните котли с цел повишаване на ефективността и постигане на икономии до 8 % от енергията, използвана за затопляне на помещения и вода.	2,5 Mtoe
Ускорено внедряване на термопомпи чрез специални финансови стимули	Въвеждане на финансово и данъчно стимулиране за ускорено внедряване на термопомпи, например чрез намалени ставки на ДДС и задължения в областта на енергийната ефективност. Премии под формата на безвъзмездни средства за подмяна на котли, работещи с изкопаеми горива, с цел директно намаляване на търсенето на природен газ.	1,5 Mtoe
Системи за автоматизация на сградите и енергийно управление	Насърчаване на инсталирането на системи за автоматизация и управление на сградите (АУС), с които се наблюдава и автоматично се регулира потреблението на енергия в сградите.	1,5 Mtoe
Предоставяне на	Действия във връзка с лесни изолационни	1,5 Mtoe

информация относно лесни изолационни решения за сградите	мерки за тавани и покриви, както и изолация чрез прозорци с високи енергийни характеристики и двойно остъкляване.	
Промишленост		
Енергийни одити и действия за справяне с топлинните загуби	Насърчаване на одитите в областта на топлинните загуби и на действията за предотвратяване на топлинните загуби при високотемпературни процеси. Насърчаване на МСП да извършват одити.	2,5 Mtoe
Ускоряване и финансово подпомагане на замяната на системи, работещи с изкопаеми горива, с такива, които използват възобновяеми енергийни източници.	Стимулиране, например чрез данъчни облекчения или субсидии, с оглед ускоряване на замяната на системите, работещи с изкопаеми горива, с такива, които използват възобновяеми енергийни източници, особено в съществуващи сгради с котли на повече от 12 години.	5 Mtoe

Що се отнася до транспорта, на местно, регионално или национално равнище може да бъдат предприети различни печеливши за всички страни мерки, както е показано в таблицата по-долу, в съответствие със Стратегията за устойчива и интелигентна мобилност и по-специално с новата политическа рамка за градска мобилност. Тези действия може да бъдат изпълнени в кратки срокове или ускорени от публичните органи, превозвачите и работодателите или от други агенти (в зависимост от мярката).

Възможни мерки	**Потенциално въздействие** (в зависимост от това как е проектирана мярката)	**Описание на мярката**
Подпомагане на внедряването на електрически и енергийно по-ефективни леки автомобили, микробуси, камиони и автобуси	Високо	• Продължаване/разширяване на публичната подкрепа за закупуване на устойчиви превозни средства • Специални схеми за подпомагане на специализирани и служебни автомобилни паркове (таксита, споделени автомобилни паркове, логистични автомобилни паркове, автобуси) • Инвестиции в обществено достъпна инфраструктура за презареждане и зареждане с гориво (публични и частни участници на пазара)

		• Подкрепа за внедряването на частна инфраструктура за презареждане (у дома/в офисите/в предприятията) чрез субсидии или данъчно стимулиране • Инвестиции в инфраструктура за обществен транспорт с нулеви емисии с цел намаляване на използването на лични леки автомобили (метро, трамваи, влаков транспорт в големите градове, тролейбуси).
Насърчаване на намаляване на скоростта при шофиране	Средно до високо	• Намаляване на скоростта по автомагистралите • Препоръчване на зони с намалена скорост в градските райониУстановяване на зони без автомобили с цел улесняване на екологосъобразната мобилност
Намаляване на цените на обществения и железопътния транспорт	Средно до високо	• Намаляване на цените на обществения и железопътния транспорт чрез публична подкрепа за операторите
Стимулиране на ходенето пеша, колоезденето и микромобилността в градовете	Средно до високо	• Подкрепа за безплатно съвместно ползване на велосипеди и други решения за микромобилност • Стимулиране на закупуването на велосипеди чрез субсидии за закупуването на велосипеди или намаляване на данъците/ДДС • Стимулиране/награждаване на служителите, които използват обществен транспорт или активни начини за пътуване до работното място • Инвестиране в нови велосипедни алеи във и около/към градовете • Насърчаване/стимулиране на доставки до крайната точка („последна миля“) с товарни велосипеди или по-малки електрически превозни средства за доставки • Увеличаване на възможностите за пътуване с велосипед в обществения транспорт (влакове, метро)
Насърчаване на по-ефективното управление и експлоатация на товарните превозни средства и доставките на	Средно	• Гарантиране на подобрено/пълно оползотворяване на капацитета при товарене на тежкотоварните превозни средства чрез по-добро планиране/данни • Оптимизиране на мултимодалните решения за доставки, включително чрез решения с нулеви емисии за „последната миля“ и

стоки		станции за получаване на стоки • Предоставяне на обучение за екологосъобразно шофиране • Ускорено внедряване на услуги в областта на ИТС
Дни без автомобили	Ниско до средно	Организиране на дни без автомобили в градовете
Адаптиране на съществуващите схеми за пътно таксуване	Ниско до средно	Схеми за пътно таксуване, с които се намаляват задръстванията в пиковите часове и/или се стимулира използването на по-екологосъобразни превозни средства